FIN-FSA
FINANSSIVALVONTA

Pankkien sääntely ja riskialueet, Aleksi Kaakinen

18.5.2021
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

Eduskunta
Tarkastusvaliokunta

# Lausunto voitonjakosuositusten vakavaraisuusvaikutuksista suomalaisille luottolaitoksille

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on pyytänyt Finanssivalvonnalta näkemystä EKP:n voitonjakosuosituksen merkityksestä suomalaispankkien vakavaraisuudelle, sekä tietoa siitä, kuinka kyseistä ohjeistusta on noudatettu Suomessa. Lausuntopyyntö liittyy valtiontalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan raporttiin vuodelta 2020.

*EKP:n ja Finanssivalvonnan antamat voitonjakosuositukset*

EKP antoi ensimmäisen luottolaitoksia koskevan voitonjakosuosituksensa maaliskuussa 2020 ja suositti siinä valvomiaan luottolaitoksia pidättäytymään voitonjaosta[1] 1. lokakuuta 2020 saakka. Suositusta perusteltiin tarpeella vahvistaa pankkien tappionsietokykyä ja mahdollistaa reaalitalouden tukeminen koronapandemiassa. Heinäkuussa 2020 EKP pidensi suosituksen voimassaoloaikaa 1.1.2021 saakka. Finanssivalvonta noudatti EKP:n ilmaisemia odotuksia[2] siitä, että suositukset ulotettaisiin myös kansallisessa valvonnassa oleviin luottolaitoksiin, ja julkaisi vastaavat suositukset maaliskuussa ja heinäkuussa 2020.

EKP päätti joulukuussa 2020 edelleen suosittaa valvomilleen pankeille äärimmäistä varovaisuutta suhteessa voitonjakoon. Suositus on voimassa syyskuun 2021 loppuun saakka, ja siinä EKP suosittaa valvomiaan pankkeja noudattamaan tiukkoja määrällisiä rajoja, mikäli ne päättävät jakaa voittoa. EKP:n kriteerien mukaan suositeltava voitonjako ei saisi ylittää 15 % luottolaitoksen vuosien 2019 ja 2020 voitosta, eikä samanaikaisesti vastata yli 0,2 prosenttiyksikköä luottolaitoksen ydinvakavaraisuussuhdeluvusta.[3] Finanssivalvonta on, edelleen EKP:n ilmaisemien odotusten mukaisesti[4], antanut tätä vastaavan suosituksen (ml. voitonjaon määrälliset kriteerit) suorassa valvonnassaan oleville luottolaitoksille.

[1] Osingonjako ja voitonjakotarkoituksessa tapahtuva luottolaitosten omien osakkeiden takaisinosto.
[2] EKP 27.3.: ”odotetaan soveltavan tätä suositusta” ja 27.7. ”odotetaan soveltavan tätä suositusta […] sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista.”
[3] Luottolaitoksen ydinvakavaraisuussuhde (CET1 ratio) tarkoittaa laitoksen laadullisesti parhaan pääoman suhdetta laitoksen kaikkiin riskipainotettuihin saamisiin.
[4] EKP 15.12. ” odotetaan soveltavan tätä suositusta […] sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista.”

Mikäli EKP arvioi, että taloustilanteessa ei tapahdu selvää negatiivista käännöstä, on EKP:n suunnitelmana olla jatkamatta suosituksen voimassaoloa ja näin ollen palata normaaleihin käytäntöihin suhteessa pankkien voitonjakoon.

*Suositusten vaikutukset luottolaitosten vakavaraisuuteen*

Voitonjakosuositusten vaikutusten arviointi edellyttää näkemystä siitä, kuinka paljon pankit olisivat jakaneet voittoa ilman EKP:n ja Finanssivalvonnan antamia suosituksia. Tätä hypoteettista skenaariota ei voida täydellä varmuudella arvioida. On huomioitava, että pankeilla olisi suosituksen antamisesta riippumattakin velvollisuus varata riittävä määrä omia varoja kattamaan niihin kohdistuvat riskit siten kuin kotimaisessa ja eurooppalaisessa sääntelyssä edellytetään.

Suurimpien suomalaisten pankkien (Nordea, OP, Kuntarahoitus) julkisuuteen ilmoittamien voitonjakosuunnitelmien perusteella hypoteettisia vakavaraisuusvaikutuksia on mahdollista arvioida yleisluonteisesti jakamatta jääneen voiton kautta. Nordea jakoi helmikuussa 2021 osinkoa tilikausilta 2019-2020 EKP:n suosituksen rajoissa 0,07 euroa osakkeelta, mutta varsinainen yhtiökokous on lisäksi valtuuttanut hallituksen päättämään enintään 0,72 euron osakekohtaisesta osingosta tilikausilta 2019-2020, joka olisi jaettavissa EKP:n suosituksen voimassaolon päätyttyä aikaisintaan lokakuussa 2021. Mikäli lähdetään oletuksesta, että tämä osinko olisi jaettu voittovaroista jo EKP:n suosituksen voimassaolon aikana, pidätti Nordea voittovaroissaan 2,9 miljardia euroa EKP:n antaman suosituksen johdosta.

Myös OP noudatti EKP:n suositusta lykäten vuoden 2019 osuuksien koronmaksua (97 miljoonaa euroa) vuodella ja on lykännyt vuoden 2020 osuuksien koronmaksua ajankohtaan, jona voimassa oleva suositus sen sallii. Pankin arvio lykättyjen korkojen pääomasta on noin 95 miljoonaa euroa. Kuntarahoituksen osinko vuodelta 2019 jaettiin ennen EKP:n ensimmäisen voitonjakosuosituksen voimaantuloa. Vuoden 2021 yhtiökokous on valtuuttanut Kuntarahoituksen hallituksen päättämään vuoden 2020 voittojen osalta yhteensä 20,3 miljoonan euron osingonjaosta.

Suomalaisten luottolaitosten yhteenlasketut omat varat ovat suuruusluokkaa 50 miljardia euroa, joista Nordean omat varat muodostavat noin 32 miljardia euroa, OP:n omat varat noin 13 miljardia euroa ja Kuntarahoituksen omat varat noin 1,6 miljardia euroa. Prosentuaalinen ydinvakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla on Nordean osalta 17,1% (ylijäämää lakisääteiseen minimiin 6,9 %-yksikköä), OP:n osalta 18,9% (ylijäämää lakisääteiseen minimiin 9,2 %-yksikköä) ja Kuntarahoitus 104,3 (ylijäämää lakisääteiseen minimiin 95 %-yksikköä) [5].

[5] Näissä luvuissa on jo huomioitu pankkien loppuvuodelle suunnittelema voitonjako. Jos pankit päättäisivät olla toteuttamatta suunniteltua voitonjakoa, kasvattaisivat edellä kuvatut voitonjakoon varatut varat vakavaraisuuspuskureita entisestään. Esitetyt luvut kuvaavat ydinvakavaraisuussuhdetta; ylijäämä tämän vuoden kesäkuussa voimaan tulevaan vähimmäisomavaraisuusvaatimukseen (leverage ratio) voi jonkin pankin kohdalla olla pienempi.

Edellä mainittujen pankkien suuresta suhteellisesta painosta suomalaisten luottolaitosten yhteenlasketuissa taseluvuissa johtuen nämä arviot toimivat Finanssivalvonnan käsityksen mukaan suuntaa antavana osoituksena EKP:n voitonjakosuositusten merkityksestä suomalaispankkien vakavaraisuudelle. Finanssivalvonnan arvion mukaan voitonjakosuositusten noudattaminen on luonut pankeille ja yleisemmin koko rahoitusjärjestelmälle lisäpuskuria kriisitilanteen varalle.

*Suosituksen noudattaminen Suomessa*

Kaikki suomalaiset EKP:n suorassa valvonnassa olevat pankit (Nordea, OP, Kuntarahoitus) ovat noudattaneet EKP:n antamia suosituksia (sekä täyttä voitonjaosta pidättäytymistä suosittavia suosituksia maalis- ja heinäkuulta 2020 että äärimmäiseen varovaisuuteen kehottavaa joulukuun 2020 suositusta) ja jakaneet voittoa niiden määrittämissä rajoissa.

Myös pienemmät, Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa olevat suomalaiset pankit (LSI-pankit) noudattivat täysimääräisesti Finanssivalvonnan ensimmäisiä, täyttä pidättäytymistä suosittavia suosituksia.

Viimeisintä joulukuussa annettua ja äärimmäiseen varovaisuuteen voitonjaossa kehottavaa suositusta noudattivat kaikki suomalaiset LSI-pankit lukuun ottamatta Aktiaa ja Ålandsbankenia, joiden voitonjako ylitti EKP:n ja Finanssivalvonnan ilmoittamien äärimmäistä varovaisuutta osoittavan voitonjaon raja-arvot[6]. Aktia jakoi osinkoa tilikaudelta 2019 yhteensä 36,9 miljoonaa euroa (noin 28,5% tilikausien 2019-2020 voitosta). Ålandsbanken jakoi osinkoa tilikaudelta 2019 yhteensä 15,6 miljoonaa euroa (noin 21,4% tilikausien 2019-2020 voitosta).

FINANSSIVALVONTA

Hertsberg Berndt
91237274V

Berndt Hertsberg
Toimistopäällikkö

Kaakinen Aleksi
91243096N

Aleksi Kaakinen
Lakimies

[6] 15 % tilikausien 2019-2020 voitosta tai yli 0,2 % CET1- vaikutus